

Agata Kałabunowska, *Współczesne idee niemieckiego ekstremizmu prawicowego*

Niepewności związane z kryzysem finansowym zapoczątkowanym w 2007 roku, późniejszym kryzysem migracyjnym, a także przyszłością Unii Europejskiej przyczyniły się do wzrostu tendencji skrajnych na scenach politycznych szeregu krajów europejskich. Zarówno w przekazach medialnych, jak i literaturze naukowej jako przykład takich tendencji podaje się m.in. udział liderki francuskiego Frontu Narodowego, Marine Le Pen, w drugiej turze wyborów prezydenckich, zdominowanie dyskusji wyborczej w wyborach parlamentarnych w Holandii przez Geerta Wildersa i jego antyimigracyjnej Partii Wolności czy też pojawienie się bloków antyimigracyjnych w różnych częściach Europy, np. w Czechach pod nazwą *Blok proti islámu* pod przewodnictwem Martina Konvički. Również Republika Federalna Niemiec, państwo o opinii jednego z *najlepiej funkcjonujących systemów demokratycznych na świecie*¹, poddało się temu trendowi.

Celem przyświecającym badaniu *Współczesne idee niemieckiego ekstremizmu prawicowego* jest analiza programu politycznego i ideologicznego wybranych organizacji skrajnie prawicowych działających obecnie w Niemczech. Powiedzenie, że wybór tematu pracy wynika z dużej popularności ugrupowań radykalnych we współczesnym świecie byłoby jednak pewnego rodzaju uproszczeniem. Przedmiot badawczy w postaci radykalnej prawicy w Republice Federalnej Niemiec nie jest przypadkowy. Współczesne Niemcy mogą bowiem służyć za przykład kraju, w którym skrajna prawica w ostatnich latach odżyła – zarówno pod względem różnorodności form organizacyjnych, jak i pod względem ideologicznym. Jej działalność znajduje uzasadnienie w oczach części społeczeństwa niemieckiego, borykającego się z licznymi problemami. Mamy obecnie w tym kraju do czynienia ze skrajną prawicą funkcjonującą na wszystkich poziomach – zarówno z partiami politycznymi, ale także ruchami społecznymi.

Badaniu podlegać będą założenia programowe następujących ugrupowań politycznych: niemieckiego odłamu ruchu identytarystów (*Identitäre Bewegung Deutschland*, IBD), niemieckich autonomicznych nacjonalistów (*Autonome Nationalisten*, AN), stowarzyszeń i partii związanych z parasolową organizacją Pro-Niemcy (*Die Pro-Bewegung e. V.*), a także – choć nie nowej, to wciąż działającej – Narodowodemokratycznej Partii Niemiec – Unii Ludowej (*Nationaldemokratische Partei Deutschlands – Die Volkunion*, NPD). Analizie poddana zostanie także partia Alternatywa dla Niemiec (*Alternative für Deutschland*, AfD) jako ugrupowanie o wciąż nieokreślonym statusie. W niemieckiej debacie naukowej AfD określana jest bowiem bądź to jako partia populistycznej skrajnej prawicy, bądź też jako partia o profilu narodowo-konserwatywnym z tendencją do politycznej skrajności.

Interesującym aspektem tego badania wydaje się być umieszczenie wyników analizy w kontekście dotychczasowych badań nad ekstremizmem prawicowym oraz osadzenie w ramach najnowszych wydarzeń społeczno-politycznych. Najważniejszym z nich pozostaje kryzys migracyjny. W centrum analizy znajdzie się z kolei myśl skrajnie prawicowa. Skupienie się na radykalnej myśli politycznej, w odróżnieniu od analizy systemowej czy analizy wyników wyborczych, stanowi również cechę odróżniającą proponowane badanie od większości publikowanych prac na ten temat. Dogłębna analiza programów ideologicznych wybranych organizacji ma z kolei umożliwić selekcję najbardziej typowych cech i przekonań skrajnie prawicowych, zauważyć ich rozwój na przestrzeni lat oraz zmianę pod wpływem czynników społeczno-politycznych.

Badaniu przyświeca szereg hipotez badawczych. Przede wszystkim, w celu wyselekcjonowania wybranych organizacji autorka zakłada, że wpisują się one w przyjmowaną w literaturze politologiczną definicję skrajnej prawicy oraz że wykazują one cechy ideologiczne, przypisywane ugrupowaniom radykalnym. Dodatkowo, zwrócenie w przygotowywanej pracy uwagi na koncepcję fal ekstremizmu politycznego wynika z przyjęcia jeszcze jednej hipotezy zakładającej, że analizowane partie i organizacje skrajnie prawicowe, działające współcześnie na terenie Niemiec, wykazują odmienne cechy w porównaniu z ugrupowaniami poprzednich generacji skrajnej prawicy. Pozwala to na zakwalifikowanie ich jako nowej, czwartej fali ekstremizmu politycznego.

Przyjęta w pracy metoda badawcza opiera się o analizę dokumentów o charakterze pierwotnym i wtórnym, analizie treści wypowiedzi przedstawicieli wybranych grup, a także ich przekazów w przestrzeni publicznej zauważalnych m.in. podczas demonstracji lub organizowanych happeningów. W pracy zastosowana zostanie także metoda analizy porównawczej oraz historycznej, które pozwolą podsumować podobieństwa i różnice w ideologii i metodach działalności i skuteczności organizacji skrajnie prawicowych starego i nowego typu.

¹ P. Kubiak, *System partyjny i partie polityczne zjednoczonych Niemiec (1990-2013)*, Poznań 2014, s. 17.